

KONFERENCA UKSG 2010

Konferenca UKSG¹ (United Kingdom Serial Group) je potekala od 12. do 14. aprila 2010 v Mednarodnem konferenčnem centru v Edinburgu (Edinburgh International Conference Centre). Konferenco, že 33. po vrsti, je odprl Tony Kidd, vodja UKSG. Uvodni predstavitvi dosedanjega dela in namena konference UKSG pa je sledil pozdravni nagovor Ricka Andersona, predsednika NASIG² (North American Serials Interest Group).

PRVI DAN KONFERENCE

Tehnologija za uporabo informacij

Moderator prvega sklopa prispevkov pod skupnim naslovom *The technology of information consumption* je bil **Tony Kidd** (University of Glasgow).

Uvodno predavanje z naslovom *Technology and change* (Tehnologija in spremembe) je imel **Richard Wallis** (Talis). Talis³ (Teaching and Learning International Survey) knjižničarjem omogoča dostop do informacij o družbi, izdelkih in storitvah v Veliki Britaniji in na Irskem. Wallis je predstavil knjižnično tehnologijo in razvoj OPAC-a skozi čas ter izpostavil pomen novejših tehnologij, ki omogočajo knjižnicam, da svoje delo opravljajo bolje in učinkoviteje. Hiter tehnološki razvoj, opazen v zadnjih letih, knjižničarjem omogoča spremembe v načinu izvajanja njihovega poslanstva, tj. pri zagotovitvi optimalnega dostopa do zelene informacije.

Sledilo je predavanje **Adama Blya** (Seed Media Group), ki je leta 2005 ustanovil Seed Media Group.⁴ Njegovo podjetje združuje raznoliko skupino znanstvenikov, oblikovalcev, podjetnikov in inženirjev. Ker je bil zadržan v New Yorku, se je v konferenco vključil preko Twitterja.⁵ V svojem prispevku z naslovom *Rearchitecting science: a vision for STM in the 21st century* (Nova arhitektura znanosti: vizija za STM v 21. stoletju) je poudaril, da se znanost vse bolj odpira in digitalizira. Kljub ustreznemu znanju informacijska tehnologija ne more zagotoviti pravih rezultatov brez ustreznih standardov, organizacije, varnosti in poslovnih modelov. Namen Seed Media Group je krepiti javni interes na področju znanosti. Ni dovolj, da znanstveniki proizvajajo ideje, poiskati morajo tudi

nove pristope za predstavitev širši javnosti. Predstavil je ResearchBlogging,⁶ ki ponuja komunikacijo med samimi znanstveniki ter med znanstveniki in širšo javnostjo.

Zadnji prispevek prvega sklopa konference z naslovom *Computation, communication and the new era of knowledge* (Računanje, komunikacija in nova doba znanja) je imel **Conrad Wolfram** (Wolfram Research). Predstavil je iskalnik Wolfram Alpha.⁷ Iskalnik na osnovi matematičnega pristopa iskalno zahtevo obdela najprej jezikovno, z namenom poiskati najboljšo rešitev za uporabnika. Znanje je namreč na voljo, vprašanje pa je, ali je tudi enostavno dostopno. Za dostop do relevantnih informacij potrebujemo ustrezne iskalnike, ki nam zagotovijo to, kar iščemo, in še več.

Prvemu sklopu predavanj je sledila predstavitev izbirnih vsebin (predavanj po manjših skupinah). Predavanje z naslovom *Article-level metrics at the Public Library of Science (PLoS)* (Metrika na nivoju članka v javni knjižnici za znanost) je imel **Peter Binfield** (The Public Library of Science). V PLoS⁸ so razvili orodje, ki predstavlja alternativo faktorju vpliva. Faktor vpliva revije namreč vedno ne odraža kakovosti posameznega članka, ki je v objavljen v določeni reviji. Njihovo orodje ponuja bolj natančen in primeren način ugotavljanja, kako pomembna je vsebina posameznega članka. Z orodjem, ki so ga razvili, so ovrednotili 20.000 člankov v 7 revijah, in sicer na podlagi online uporabe člankov (pogledov, prenosov), njihovih ocen, komentarjev, zaznamkov, pokritosti v blogih. Namen orodja je slediti vsem komentarjem glede posameznega članka, ne glede na to, kje se pojavijo, in jih podati kot informacijo k posameznemu članku.

Collin Medinggs (Oxford University Press) je predstavila odnos knjižničarjev do digitalizacije gradiva v predavanju z naslovom *Librarians' attitudes to digital preservation – what does our survey reveal?* (Odnos knjižničarjev do digitalne hrambe – kaj razkriva naša raziskava). Ponudila je nekaj naslovov, kamor se knjižničarji lahko obrnejo po pomoč: LOCKSS,⁹ CLOCKSS,¹⁰ ALPSP (Association of Learned and Professional Society Publishers)¹¹ in JISC Collections.¹²

Ekonomija znanstvenih informacij

Drugi sklop prispevkov pod skupnim naslovom *Economics of scholarly information* je vodil **Hazel Woodward** (Cranfield University).

Ted Bergstrom (University of California Santa Barbara) je v prispevku *Librarians and the terrible fix: economics of the Big Deal* (Knjižničarji in velika težava: ekonomija velikega posla) izpostavil nevarnost, ki jo predstavlja monopol velikih ponudnikov. Podobno kot zdravniki izberejo in predpišejo terapijo zdravljenja z določenimi zdravili, ki jih plača zavarovalnica, in profesorji določijo učbenike, ki jih plačajo starši, so knjižničarji tisti, ki odločajo o dostopu do e-virov. Založniki, ki v paketu ponujajo več kot 1000 revij (Elsevier, Springer, Wiley), dosegajo monopolni položaj in si zato lahko privoščijo neelastične cene. Rešitev vidi v večji konkurenčnosti med ponudniki, kar bo vplivalo na znižanje cene. Potreben je gospodaren pristop. Če so uporabniki obveščeni, da bodo morali za članke plačati, se povpraševanje zmanjša. Cene se ustrezno znižajo, avtorji za objavo raje zahtevajo nižjo ceno, da bi tako dobili več bralcev. Članarine naj ne bodo prevelike, uporabniki pa naj plačajo to, kar potrebujejo, ne pa celotnih stroškov.

V nadaljevanju je **Marybeth Manning** (SPIE) v prispevku z naslovom *Reset – a publisher's response to the changing economy* (Sprememba – odgovor založnikov na spreminjajočo se ekonomijo) predstavila neobičajen korak, ki so ga naredili v digitalni knjižnici SPIE.¹³ Ne le, da so zamrznili cene naročnin, celo za 10 % so jih znižali. S tem so sami spremenili svoj poslovni načrt v skladu z gospodarsko krizo, saj niso želeli vajeti prepustiti zunanjim dejavnikom. Sledilo je predavanje **Carol Tenopir** (University of Tennessee), ki je v prispevku z naslovom *University investments in the library: measuring the return* (Naložbe univerze v knjižnico: merjenje donosnosti) prikazala načine, kako knjižnica prispeva k ustvarjanju dohodka univerze. Denar, ki ga porabijo za povečanje svoje zbirke, se povrne v obliki nepovratnih sredstev. Višina povračila za vloženi denar je odvisna od tipa univerze in njene lokacije. Prav tako je višina povračila merljiva na različne načine.

DRUGI DAN KONFERENCE

Pravice in licence

Drugi dan konference nas je pozdravil **Ed Pentz** (CrossRef),¹⁴ ki je vodil tretji sklop prispevkov s skupnim naslovom *Rights and licensing*.

Dorothea Salo (University of Wisconsin) je poudarila, da preproste besede izražajo pomembno vprašanje *Who*

owns our work (Kdo si lasti naše delo). Veliko ljudi je zaslužnih za nastanek enega članka. Ni enega lastnika, pač pa je zainteresiranih strani več: avtor, založnik, financer, knjižnice, uporabniki ... Avtorica je navedla primere kršenja pravic in predlagala rešitve, kako se temu izogniti.

V nadaljevanju je **Eelco Ferwerda** (Amsterdam University Press/OAPEN) v prispevku z naslovom *New models for monographs – open books* (Novi modeli za prostodostopne monografske publikacije) opozoril, da prodaja monografskih publikacij od leta 1970 upada. Prostodostopne monografske publikacije prinašajo več koristi tako avtorjem kot uporabnikom. Avtorjem omogočajo večjo prepoznavnost in vpliv, raziskovalcem pa lažje iskanje in povezovanje različnih vsebin. Projekt OAPEN¹⁵ temelji na razvoju modela prostega dostopa do monografskih publikacij, ko bi dostop do publikacij izboljšali s pomočjo knjižnice. Projekt je v osnovi namenjen založnikom knjig za humanistične in družboslovne vede. Model OAPEN ponuja brezplačno različico, nekatere e-knjige pa bodo plačljive. Avtorji bodo ohranili avtorske pravice. Monografske publikacije bodo dolgoročno na razpolago, računalniško okolje se bo nenehno razvijalo.

Jill Russell (University of Birmingham) je v prispevku *Paved with gold: an institutional case study on supporting open access publishing* (Tlakovano z zlatom: študija primera ustanove o podpori prostodostopnega založništva) predstavila svoje poglede na odprt dostop do publikacij. Sama spodbuja raziskovalce na univerzi, da izsledke raziskav objavijo v prostodostopnih publikacijah. Avtorica je s sodelavci začela pilotni projekt, katerega namen je pridobiti podatke o stroških za objavo. Pri tem imajo raziskovalci izbiro, da svoje izsledke objavijo v tiskani obliki ali v publikaciji v prostem dostopu. Njena sklepna ugotovitev je, da pristojbine za prosti dostop strmo rastejo, članarine pa padajo počasi, tako da v pilotskem projektu, ki so ga izvedli, zaenkrat niso beležili prihrankov.

Sledila je predstavitev izbirnih vsebin. Predavanje z naslovom *Maximising use of library resources at the University of Huddersfield* (Povečati uporabo knjižničnih virov na Univerzi Huddersfield) je imela **Sue White** (University of Huddersfield). Predstavila je projekt v knjižnici, s katerim so želeli ugotoviti, kolikšen je delež študentov, ki knjižničnih storitev ne uporabljajo (ali pa jih uporabljajo v zelo majhnem obsegu). Določili so storitve, ki so jih pri tem upoštevali: dostop do e-virov, izposoja knjig in fizično prisotnost v knjižnici. Ugotovili so, da je delež tistih, ki sploh ne uporabljajo knjižničnih storitev, precej velik. Zato

so uvedli tečaje in promocije z namenom, da bi svoje storitve čim bolj približali uporabnikom in s tem povečali uporabnost svojih storitev. Učinki bodo vidni kasneje, saj je projekt še v teku.

Šest študentov je v izbirni vsebini z naslovom *Threats and opportunities from the semantic web* (Grožnje in priložnosti semantičnega spleta) predstavilo svoje poglede na to tematiko. Predstavili so možnosti, ki jih študentje izkoristijo za dostop do zelenih informacij.

Vedenje raziskovalcev

Četrti sklop prispevkov pod naslovom *Researcher behaviour* je vodil **Charlie Rapple** (TBI Communications¹⁶).

Tony Hirst (The Open University) je v prispevku *Network ecology and the knowledge economy: why researchers need to get online and social* (Mrežna ekologija in ekonomija znanja: zakaj se morajo raziskovalci predstaviti online in družabno) predstavil orodja za komuniciranje in objavo vsebin:

- spletni dnevniki (angl. *blog*): WordPress, Blogger, ExpressionEngine, LiveJournal itd.
- mikroblogi (angl. *microblogging*): Twitter, Google Buzz, Posterous itd.
- spletno soustvarjanje (angl. *wiki*): Wikipedia, Wikimedia, PBworks, Wikia itd.
- socialni zaznamki in družbeno označevanje (angl. *social bookmarking/tagging*): Delicious, Diigo itd.

Pri socialnem vključevanju v spletno omrežje se zaveda nevarnosti rušenja zasebnosti, a je naloga posameznika, da prevzame odgovornost pri izgradnji omrežja.

Lucy Power (Oxford Internet Institute) je v prispevku *Life scientists go online – collaboration, communication and credit* (Znanstveniki na področju naravoslovnih ved se predstavljajo online – sodelovanje, komunikacija in zaupanje) predstavila načine, kako so znanstveniki v preteklosti izmenjevali marginalije (dopolnilna besedila na robu strani, ki pojasnjujejo vsebino) ter kako si danes pri izmenjevanju informacij pomagajo s spletnimi orodji.

V sklopu izbirnih vsebin je imela predavanje z naslovom *Real challenges in a virtual world* (Resnični izzivi v virtualnem svetu) študentka **Pihllipa Sheail** (Scottish Digital Library Consortium). Spregovorila je o tem, katere vmesnike in spletna orodja sama uporablja pri svojem študiju in honorarnem delu v knjižnici pa tudi v zasebnem življenju.

TRETJI DAN KONFERENCE

Ocenjevanje kakovosti raziskovanja – polemike in izzivi

Peti sklop predavanj s skupnim naslovom *Research quality assessment – controversies and challenges* je vodil **Richard Gedye** (Oxford University Press).

Hugh Lock (Roghtscom Ltd.) je imel predavanje z naslovom *The raw and the cooked: bibliometrics and the flight from judgement* (Obdelani in neobdelani: bibliometrija in odmik od sodbe). Evalvacija mnogih akademskih, profesionalnih in poslovnih aktivnosti je v zadnjem času osredotočena na razvoj in uporabo meroslovja kot ključnih indikatorjev uspešnosti. Na prvi pogled to zadovoljuje izvirno potrebo po objektivnem, transparentnem sistemu presoje, vendar obenem ni dvoma, da je kvantitativna analiza posvetila tudi v temne koticke in pokazala tudi svoje velike napake, predvsem tam, kjer odraža mnenja uveljavljenih ljudi na pomembnih položajih. Obstaja veliko tveganje, da tovrstne meroslovne sheme ustvarjajo napačno (neustrezno) obnašanje in vodijo do rezultatov, ki niso niti blizu namenom njihovih načrtovalcev. Veliko tovrstnih meroslovnih analiz v akademski sferi je izgubilo stik s človeško presojo in so postale čisti politični artefakt. Avtor je izpostavil vprašanje, kakšne so prednosti merjenja, kdo ima od tega koristi ter kakšna je povezava med meritvami in vplivom na realnost. Po njegovem mnenju se s tovrstnimi meroslovnimi shemami v bistvu ne meri kakovost, ampak se vzpostavlja le nadzor in nastaja tveganje za neproduktivno porabo denarja.

Peter Shepherd (Counter) je v predavanju z naslovom *PIRUS 2: developing a standard for individual article usage statistics* (PIRUS 2: razvijanje standarda o statistiki uporabe članka) govoril o uporabi statistike: do nedavnega je bilo veliko povpraševanja po statistiki uporabe le na nivoju revije, na nivoju posameznega članka pa malo. V zadnjem času pa se je povpraševanje po statistiki uporabe posameznih člankov zelo povečalo, kar je bil tudi razlog, da je podjetje Counter razvilo metode in standarde za ugotavljanje, poročanje in združevanje podatkov o statistiki uporabe na nivoju članka. Statistike uporabe na nivoju revije namreč ne predstavljajo reprezentativnosti posameznega članka in zato avtorji in podatki o citatih na nivoju revije ne zadoščajo nekaterim kriterijem. Online uporaba je zato postala alternativna in zelo hitro sprejeta mera za vrednotenje posameznih člankov.

V zelo zanimivem predavanju z naslovom *Research assessment in the humanities and the ERIH project* (Ocenjevanje raziskovalne dejavnosti v humanistiki in

projekt ERIH) je **Alain Peyurable** (CNRS) poudaril, kako pomembno je določiti orodje za vrednotenje humanistike, saj po njegovem mnenju humanistični indeks A&HCI Thomson Reutersa ni dovolj. V humanističnem indeksu ERIH (European Reference Index for the Humanities) vidi pomembno dopolnilo in dodatno orodje za evalvacijo del s področja humanistike. Namen humanističnega indeksa ERIH je namreč poudariti globalno vlogo pomembnih raziskovalnih dosežkov s tega področja. V preteklih letih je organizacijski odbor v fazi vzpostavljanja ERIH-a definiral 15 področij humanistike, ki so jih zajeli v evalvacijo (arheologija, umetnost in zgodovina umetnosti, antične študije, antropologija, študije spolov, zgodovina, zgodovina in filozofija znanosti, jezikoslovje, književnost, orientalske in afriške študije, pedagoške in izobraževalne raziskave, filozofija, psihologija in teologija ter študije religij). ERIH je razdeljen v 3 kategorije glede na kakovost in ciljno publiko. Kategorija A vključuje vodilne mednarodne revije, ki so redno citirane po vsem svetu in imajo med raziskovalci področja velik ugled. Kategorija B vsebuje kakovostne mednarodne revije, ki imajo ugled v različnih državah in so občasno citirane. Kategorija C vsebuje pomembne evropske regionalne revije, ki so občasno citirane zunaj regionalnih meja. Po avtorjevem mnenju je veliko nesporazumov glede razvrščanja revij v kategorije A, B in C. Predvsem za kategorijo C veliko raziskovalcev zmotno misli, da gre za revije nižje kakovosti, čeprav je namen kategorije C izpostaviti revije visoke kakovosti, ki niso zelo razširjene zaradi jezikovnih ovir ali omejenega dostopa. Inicialni seznam kategorij je bil vzpostavljen leta 2007, naslednji v letu 2010. Nova kategorizacija bo razdeljena na nacionalne revije (prej kategorija C) in mednarodne revije (prej kategoriji A in B).

James Pringle (Thomson Reuters) je v prispevku z naslovom *Citation impact and research evaluation: current trends* (Vpliv citiranja in vrednotenje raziskovanja: sodobne usmeritve) izpostavil, da so citati temeljni indikator vpliva pri evalvaciji raziskave. Orodje in pristopov za evalvacijo raziskav je vedno več in so različno razviti. Faktor vpliva ostaja osnovno merilo za evalvacijo in predstavlja temelj večine sistemov ocenjevanja vplivnosti znanstvenih revij, vendar pa se pojavljajo vse bolj raznolike in na spletu temelječe meritve vplivnosti revij. Eigenfactor na primer je osredotočen na vplivnost posamezne revije, v kateri so bili objavljeni citati, kar daje posameznim citatom različno težo. Zaključil je z mislijo, da se pojavljajo vedno nova orodja za merjenje kakovosti posameznih raziskav, poudaril pa je, da "so merila le toliko dobra kot ljudje, ki jih uporabljajo".

V sklopu izbirnih vsebin je **Richard Gedye** (Oxford University Press) v predavanju z naslovom *The UKSG*

Usage Factor Project – a progress report (Projekt UKSG o faktorju uporabe – poročilo o napredku) predstavil projekt, v katerem naj bi preučili, ali je smiselno razviti merilo, ki bo temeljilo na ugotavljanju uporabnosti revij in bi tako predstavljalo dopolnitev indeksu citiranosti oz. faktorju vpliva. Vzpostavili so novo merilo – faktor uporabe, katerega izračun temelji na razmerju med številom uporabe člankov v časovnem obdobju X objavljenih v obdobju Y in celotnim številom objavljenih člankov v obdobju Y. Prednosti faktorja uporabe so v tem, da se lahko uporabi tudi pri revijah, ki niso vključene v ISI, pri revijah, ki izdajo relativno majhno število člankov, in da so podatki o uporabi lahko na voljo prej kot podatki o faktorju vpliva. Ključni podatki, ki jih je bilo treba definirati, so: konsistentnost števca in imenovalca, upoštevani časovni interval uporabe, datum objave članka, potencialne razlike glede na področja. V drugi fazi projekta so s pomočjo sodelujočih založnikov testirali, ali je koncept dobro zastavljen. Prihodnje analize bodo pokazale, ali ima projekt potenciale za nadaljnji razvoj.

Lažji program

Zadnji, šesti sklop predavanj je imel skupni naslov *The light programme*, vodil ga je **Tony Kidd** (University of Glasgow).

Brendan Dawes (magneticNorth) je v prispevku z naslovom *Stop making sense: human approaches to exploring information* (Ustavite smiselnost: človeški pristopi k raziskovanju informacij) na zanimiv način primerjal delovanje umetne in človeške inteligence. Umetna inteligenca v nasprotju s človeško deluje logično, medtem ko je človeško delovanje velikokrat na videz nelogično in neuporabno: ljudje uživamo v stvareh, ki so lahko povsem nesmiselne. Človek na primer naredi čudovito arhitekturo, vendar ni nujno, da je zato bolj učinkovita – to pa je nekaj, kar je v nasprotju s strojno logiko. Tudi glasba, ljubezen, strast ... so kvalitete, ki jih je nemogoče programirati. Stroji nimajo čustev in zanje ljubezen nima nikakršnega pomena. Bistvo je včasih "tisto vmes". Kot primer je citiral kitarista Jimija Hendrixa: "You've got to know much more than just the technicalities of notes; you've got to know what goes between the notes."¹⁷ Avtor je poudaril, da je koncept človeškega načina razmišljanja vključen v vedno novejša načine prenosov podatkov. Klikanje se umika, razvoj gre v smeri navigacije, ki omogoča prenašanje in sortiranje podatkov na različne načine (človeškemu načinu razmišljanja podobne).

Zadnje predavanje je imel **Marc Abrahams** (Annals of Improbable Research) z naslovom *Improbable research and the Ig Nobel Prizes* (Neverjetno raziskovanje in Nobelova nagrada Ig). Predstavil je pomen nagrad Ig

Nobel Prizes, ki so namenjene nenavadnim, domiselnim hobijem v znanosti, medicini in tehnologiji. Na duhovit način je predstavil nagrade, ki so podeljene za dosežke, ki spravljajo ljudi v smeh, hkrati pa jim dajo misliti.

Opombe

- 1 www.uksg.org
- 2 www.nasig.org/
- 3 www.talis.com/applications/
- 4 www.seedmediagroup.com
- 5 twitter.com/search?q=uksg
- 6 www.researchblogging.org/
- 7 www.wolframalpha.com/
- 8 www.plos.org/
- 9 www.lockss.org/
- 10 www.clockss.org
- 11 www.alpsp.org
- 12 www.jisc-collections.ac.uk/
- 13 spie.org/x36371.xml
- 14 www.crossref.org/
- 15 www.oapen.org
- 16 tbcommunications.com/
- 17 Vedeti moraš mnogo več kot le tehnike notnega zapisa, vedeti moraš tudi, kaj se skriva za notami. (op. lekt.)

Apolonija Marolt Zupan, Renata Habjanič